

Sveučilište u Zagrebu

Fakultet prometnih znanosti

Zavod za informacijsko komunikacijski promet

Katedra za upravljanje informacijsko komunikacijskim uslugama

Informacijski sustavi mrežnih operatera

Podjele, vrste i elementi informacijskog sustava

prof. dr. sc. Dragan Peraković

doc. dr. sc. Marko Periša

Sadržaj predavanja

- Cilj i razine upravljanja informacijskih sustava
- Vrste informacijskih sustava
- Elementi informacijskih sustava

Cilj i razine upravljanja informacijskih sustava

Zadaci IS-a

- **Informacijski sustav** koji podržava **složeni poslovni sustav** sastoji se od niza informacijskih **pod sustava**, a svaki od njih može se smatrati elementarnim informacijskim sustavom
- **Zadaci** informacijskog sustava su:
  - prikupljanje,
  - razvrstavanje,
  - obrada,
  - čuvanje,
  - oblikovanje i
  - raspoređivanje
- **podataka** svim radnim razinama poslovnog sustava.

Cilj i razine upravljanja informacijskih sustava

Ciljevi IS-a

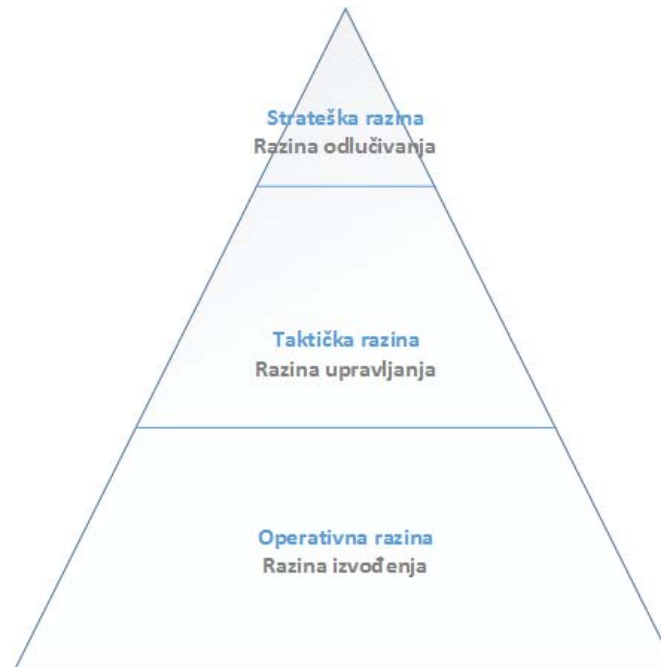
- **Ciljevi** informacijskog sustava različiti su za različite radne razine

Razina funkcija organizacijskog sustava	Cilj informacijskog podsustava
IZVOĐENJE procesi osnovne djelatnosti	povećanje produktivnosti rada
UPRAVLJANJE razina odgovorna za organiziranje, praćenje uspješnosti, otklanjanje smetnji	povećanje učinkovitosti
ODLUČIVANJE razina odgovorna za postavljanje poslovnih ciljeva	osiguranje stabilnosti rasta i razvoja

Cilj i razine upravljanja informacijskih sustava

Razine upravljanja

- Najčešće se koristi podjela na tri radne razine: razinu izvođenja, razinu upravljanja i razinu odlučivanja.

Razine upravljanja u organizacijskom sustavu

Cilj i razine upravljanja informacijskih sustava

Razine upravljanja

- **Razina izvođenja** je operativna razina, na kojoj se obavljaju aktivnosti osnovne djelatnosti.
- **Razina upravljanja** je taktička razina, na kojoj se nalazi srednje rukovodstvo koje organizira posao, upravlja poslovnim procesima i prati uspješnost rada.
- **Razinu odlučivanja** ili stratešku razinu čine najviša posloводства poslovnih sustava koja donose smjernice za dalji rast i razvoj sustava odnosno postavljaju poslovne ciljeve.

Vrste informacijskih sustava

Podjela

- Kriteriji za podjelu informacijskih sustava su različiti.
- Podjela prema:
  - konceptualnom ustrojstvu posloводства,
  - prema namjeni i
  - prema modelu poslovnih funkcija u poslovnom sustavu.

Vrste informacijskih sustava

Konceptualni ustroj

- Ovisno o nadležnosti i zadacima razlikuju se i IS-i.

Ustroj posloводства	Vrste IS-a
Posloводство <i>Strateški nivo</i>	Odlučivanje Sustav potpore odlučivanju
Izvršno vodstvo <i>Taktički nivo</i>	Upravljanje Izvršni informacijski sustavi
Operativno vodstvo <i>Operativni nivo</i>	Izvođenje Transakcijski sustavi

Vrste informacijskih sustava

Konceptualni ustroj

- **Operativnoj razini** namijenjeni su transakcijski sustavi, namijenjeni za izvođenje procesa osnovne djelatnosti.
- To mogu biti sustavi kojima se knjiže bankarske transakcije ili sustavi kojima se evidentiraju pojedini koraci u proizvodnji.
- **Taktičkoj razini** namijenjeni su izvršni informacijski sustavi čiji rezultat su izvješća nužna za upravljanje, a strateškoj razini sustavi potpore odlučivanju.

Vrste informacijskih sustava

Prema namjeni

- Prema namjeni se informacijski sustavi dijele na:
  - sustave obrade podataka,
  - sustave podrške uredskom radu, s
  - sustave podrške u odlučivanju i
  - ekspertne sustave.

Vrste informacijskih sustava

Prema namjeni

- **Sustavi obrade podataka** služe za unos, obradu i pohranjivanje podataka o stanju sustava i poslovnim događajima.
- **Sustavi podrške uredskom radu** dijele se na:
  - sustave za podršku u obavljanju administrativnih poslova i
  - sustave za podršku ljudskog komuniciranja.
  - Kod **sustava podrške u odlučivanju** primjenjuju se različiti modeli odlučivanja kojima se stvaraju informacije potrebne za odlučivanje, kao podrška pojedincu i grupi.

Vrste informacijskih sustava

Ekspertni sustavi

- **Ekspertni sustavi** podrška su stručnjacima i ekspertima, te služe za rješavanje različitih problema, primjerice konfiguriranja i dijagnosticiranja.
- U ovu kategoriju najčešće pripadaju i sustavi podrške posebnim problemskim područjima koji se odnose na podršku učenju, podršku znanstvenom i stručnom radu ili podršku projektiranju.

Vrste informacijskih sustava

Podjela

- Informacijske sustave dijelimo na:
- **Operativni** sustav o kojem ovisi uspjeh tekućeg poslovanja (ovisi o inf. tehnologiji)
- **Potporni** sustav je koristan, ali nije kritičan za poslovni uspjeh (mala ovisnost o tehnologiji)
- **Strateški** sustav - kritičan je za poslovnu strategiju u budućnosti (jako ovisi o primjeni informacijske tehnologije)
- **Izgledni** sustav mogao bi utjecati na uspjeh budućeg poslovanja (mala ovisnost o tehnologiji)

Vrste informacijskih sustava

Kvalitetan informacijski sustav

- **Kvalitetan informacijski sustav** mora zadovoljiti sljedeća osnovna načela:
  - informacijski sustav je model poslovne tehnologije organizacijskog sustava,
  - podaci su resurs poslovnog sustava,
  - temelj razmatranja prilikom određivanja podsustava su poslovni procesi kao nepromjenjivi dio određene poslovne tehnologije,
  - informacijski sustav izgrađuje se integracijom podsustava na osnovi zajedničkih podataka (modularnost),
  - informacije za upravljanje i odlučivanje izvode se na temelju zbivanja na razini izvođenja .

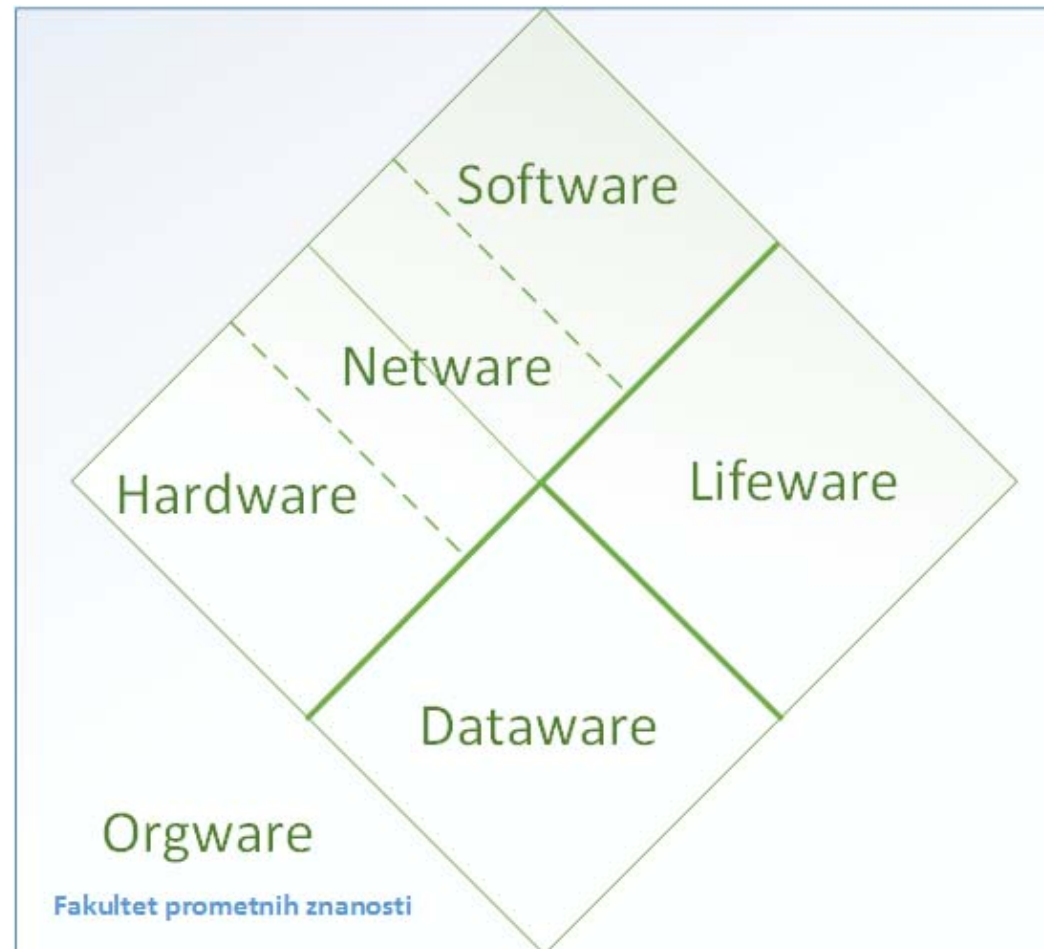
Elementi informacijskih sustava

Podjela

- **Hardware** predstavlja fizičku komponentu sustava, opremu i ostale elemente koji čine materijalnu osnovicu računala.
- **Software** je nematerijalni dio informacijskog sustava, to je u stvari skup programa koji upravljaju računalom ili se izvode na računalu.
- **Orgware** je organizacijski dio sustava, a sastoji se postupaka, metoda i procedura, te načina povezivanja ostalih komponenti sustava.
- **Lifeware** je oznaka za ljudski faktor u sustavu.
- **Netware** označava komunikacijsko povezivanje elemenata i dijelova sustava u cjelinu. Predstavlja hardversko - softversku komponentu koja omogućava komuniciranje unutar mreže.
- **Dataware** je komponenta sustava vezana za organizaciju baze podataka i informacijskih resursa.

Elementi informacijskih sustava

Podjela

Elementi informacijskih sustava

Kategorizacija hardvera informacijskih sustava

- **Hardver** (materijalno-tehnička komponenta) poslovnih upravljačkih informacijskih sustava može se kategorizirati u tri funkcionalne skupine uređaja (funkcionalnih jedinica):
  - u skupinu **središnjih** (centralnih) jedinica
  - u skupinu **perifernih** jedinica, i opcionalno
  - u skupinu **komunikacijskih** jedinica.
- Središnje i periferne jedinice su obvezne, što znači da ne postoji informacijski sustav koji bi mogao funkcionirati bez takvih jedinica.
- **Komunikacijske** su jedinice opcionalne, što znači da, teoretski govoreći, mogu postojati informacijski sustavi u kojima takvih jedinica nema, ali su oni danas u praksi iznimno rijetki.

Elementi informacijskih sustava

Kategorizacija hardvera informacijskih sustava

- **Središnjju** (centralnu) jedinicu računalnog sustava čine uređaji koji obavljaju središnje funkcije u ukupnom procesu obrade podataka, odnosno, sustavno gledano, operacije transformacije u sustavu.
- Sukladno *Babbageovu* i *von Neumannovu* konceptu, u skupinu središnjih jedinica pripadat će sljedeći uređaji:
  - **kontrolna** (upravljačka) jedinica
  - **aritmetičko/logička** jedinica
  - **glavna** (radna) memorija.

Elementi informacijskih sustava

Kategorizacija hardvera informacijskih sustava

- **Periferne jedinice** elektroničkog računala obavljaju periferne funkcije obrade podataka, a to su funkcije kojima se ne obavljaju nikakve ili se pak obavljaju razmjerno nevažne aritmetičko/logičke operacije nad podacima.
- Radi se o funkcijama **uvođenja podataka** u računalo, odnosno ulaznim funkcijama, te funkcijama ispostavljanja rezultata obrade podataka korisnicima, odnosno **izlaznim funkcijama**.
- Uređaji iz ove skupine specijalizirani su za obavljanje neke ili nekih od navedenih perifernih funkcija, pa ih se svrstava u tri glavne skupine:
  - skupinu **ulaznih** jedinica
  - skupinu **izlaznih** jedinica
  - skupinu **ulazno/izlaznih** jedinica.

Elementi informacijskih sustava

Software

- Softver čine:
  - Operativni (operacijski) sustavi
  - Aplikativna rješenja

Elementi informacijskih sustava

Software

- **Operacijski sustav** je program koji djeluje kao veza između korisnika računala i računarskog hardvera.
- To je skup složenih računarskih kodova koji omogućuju protokole operacijskih procesa ili pravila djelovanja.
- Sastoji se od **skupa programa** koji vode kontrolu korištenja resursa u računarskom sustavu i kontrolu izvođenja programa.

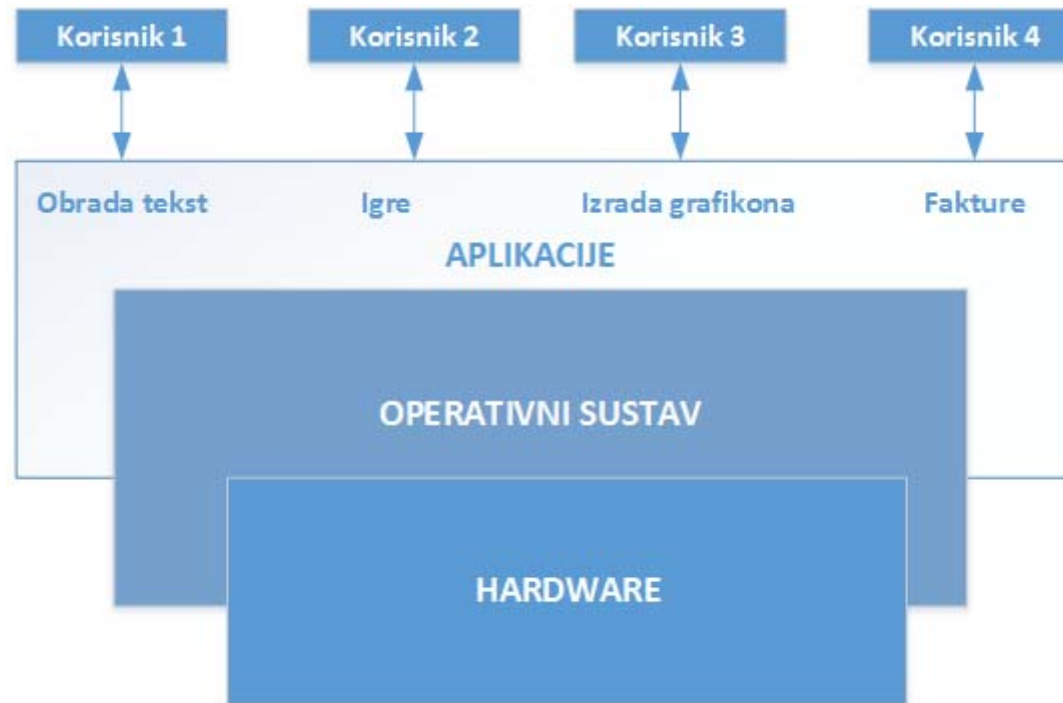
Elementi informacijskih sustava

Software

- Osnovni **ciljevi** operacijskog sustava su:
  - **pojednostavljenje** korištenja računala
  - omogućiti da to korištenje računala bude **efikasno**.
- Osnovne funkcije operacijskih sustava računala su:
  - **startanje** računala
  - **sinkronizacija** rada
  - **testiranje**
  - **izvođenje** aplikacija
  - **upravljanje** memorijom

Elementi informacijskih sustava

Software

Elementi informacijskih sustava

Software

- **Korisnička sučelja**
- Kada se govori o klasifikaciji OS-a prema kriteriju korisničkog sučelja, tj način prikaza podataka na ekranu korisnika imamo operacijske sustave:
  - sa grafičkim (npr. WINDOWS 2000, XP, 7 i sl. okruženja) te
  - bez grafičkog sučelja (MS DOS, neke verzije UNIX-a).

Elementi informacijskih sustava

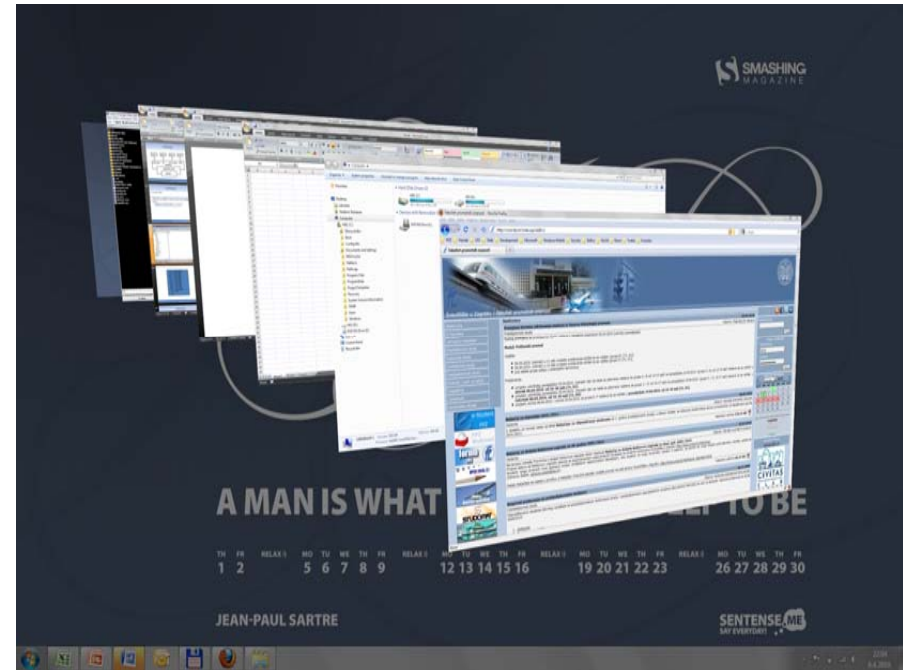
Software

```
C:\Users\vrementar>cd..
C:\Users>cd..
C:\>dir
Volume in drive C is HD1
Volume Serial Number is F04A-DF00

Directory of C:\

05.02.2010.  10:18          1.024 .rnd
10.06.2009.  23:42             24 autoexec.bat
10.06.2009.  23:42             10 config.sys
18.12.2009.  19:50          <DIR>      Nettern
14.07.2009.  04:37          <DIR>      PerfLogs
06.04.2010.  00:03          <DIR>      Program Files
07.01.2010.  19:41          <DIR>      ProjectTemplates
04.04.2010.  11:52          <DIR>      TEMP
19.12.2009.  17:33          <DIR>      Users
21.03.2010.  18:53          <DIR>      Windows
                3 File(s)      1.058 bytes
                7 Dir(s)  39.228.071.936 bytes free

C:\>
```


Elementi informacijskih sustava

Software

- **Aplikativni programi**
- Danas postoji vrlo veliki broj gotovih programskih paketa od različitih programskih kuća, tako da je primjena računala postala sveprisutna u svim poduzećima sa svom djelatnostima.
- SAP, Cognus, RITAM, ...
- Ti programi ustvari određuju područje primjene računala.

Elementi informacijskih sustava

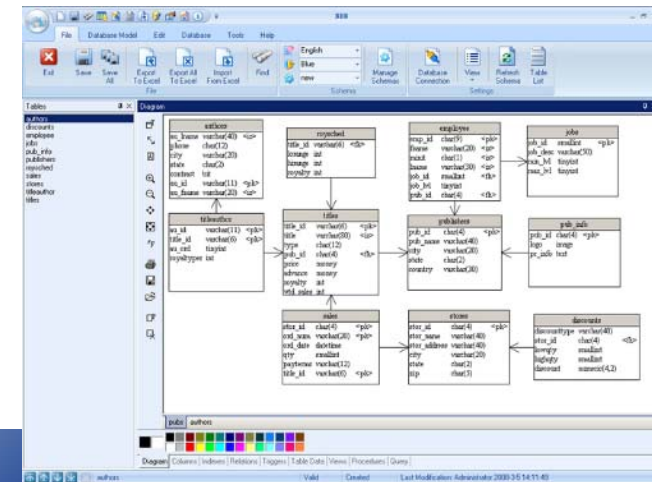
Lifeware

- Lifeware je oznaka za ljudski faktor u IS-u.
- Mogu se identificirati:
  - **Operateri** u IS-u – manipulacija podacima,
  - **Serviseri** – instalacija i održavanje HW i SW komponenti,
  - Osobe koje trebaju informaciju iz IS-a preko **operatera**,
  - **Projektanti** IS-a,
  - **Ostali** zaposlenici i slučajni korisnici i dr.

Elementi informacijskih sustava

Dataware

- Dataware je komponenta sustava vezana za organizaciju baze podataka i informacijskih resursa.
- Dbase, MS Access, Oracle, Informix, MySQL, PostgreSQL, MS SQL Server

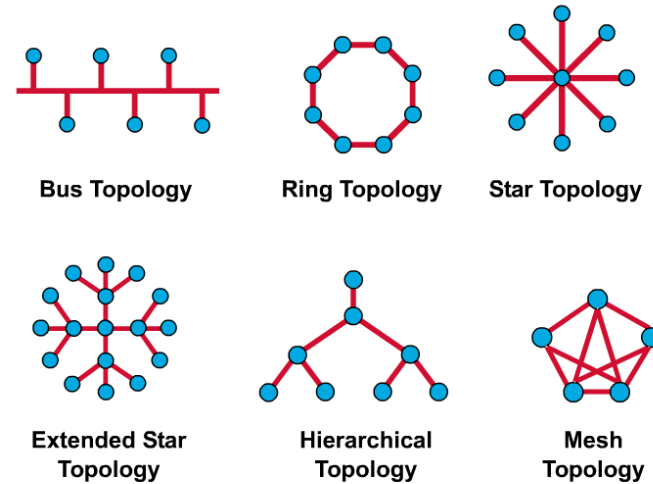

Elementi informacijskih sustava

Netware

- Netware označava komunikacijsko povezivanje elemenata i dijelova sustava u cjelinu.

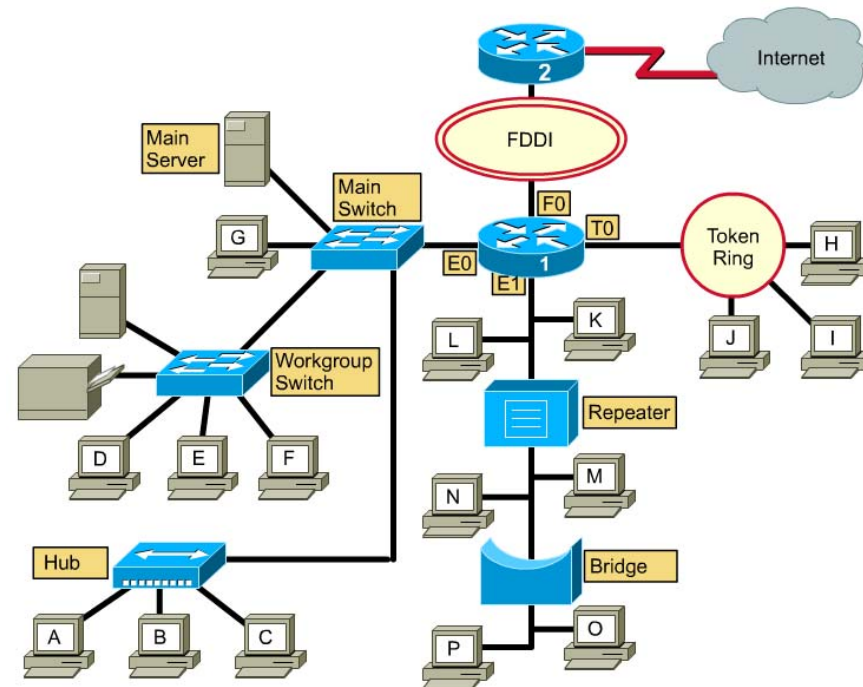
- LAN, MAN, WAN, ...

Elementi informacijskih sustava

Netware

- WAN (*Wide Area Network*) - Povezuju uređaje na većim udaljenostima

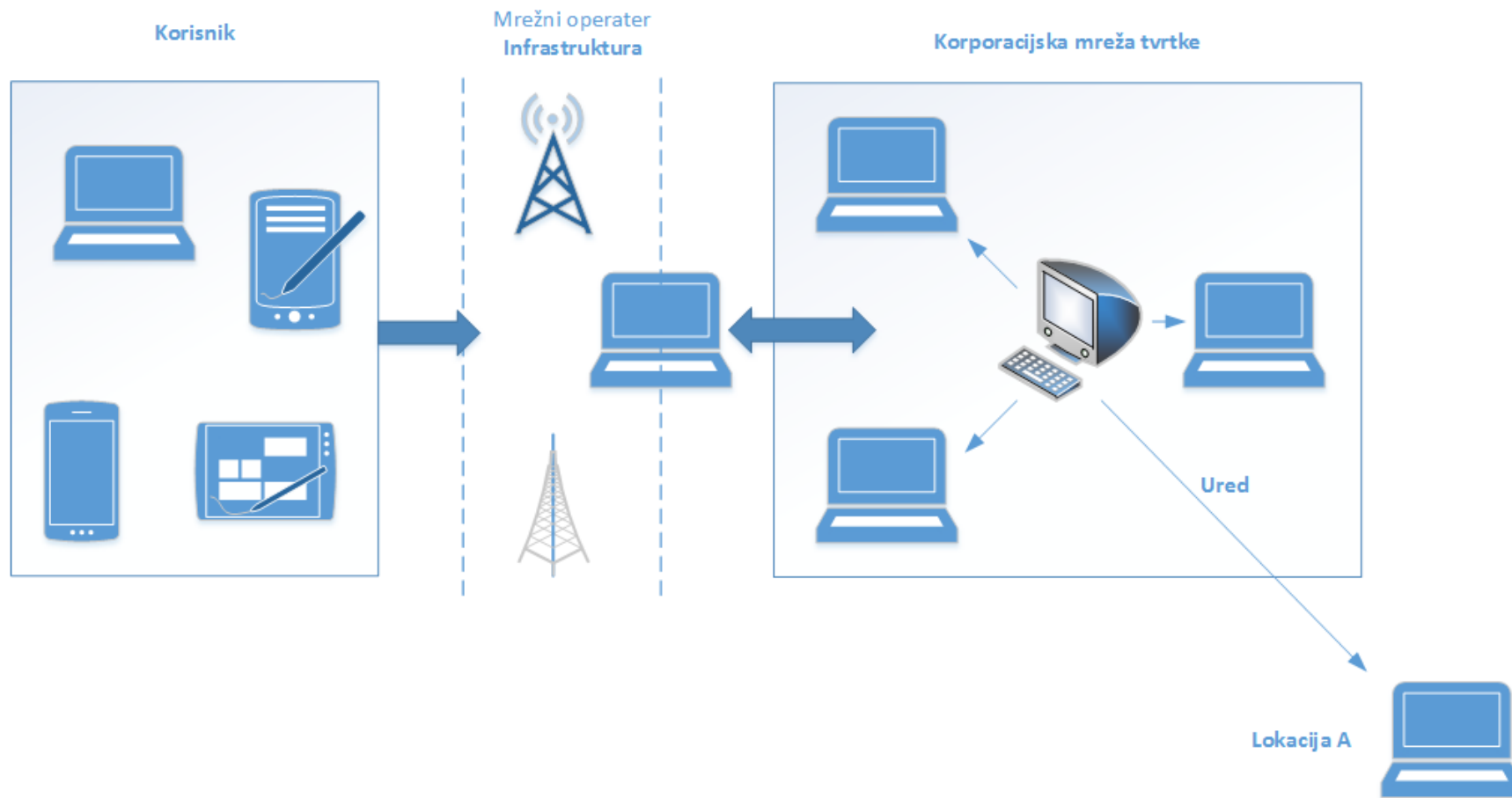
Elementi informacijskih sustava

Netware

- Uspostavljanje veze, uz pomoć GPRS/UMTS/HSDPA mobilnog telefona, između prijenosnog ili ručnog računala i interne mreže tvrtke, primjenom usluga mobilnih operatera.

Elementi informacijskih sustava

Netware

Pitanja